

РОЗДІЛ 10. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ СКЛАДНИК ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗВО УКРАЇНИ

INTEGRATION COMPONENT OF TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN UKRAINIAN

Стаття присвячена дослідженню, яке спрямоване на пошук ефекту використання технологій на процес викладання іноземної мови у закладах вищої освіти України, зокрема всебічному дослідженню внеску та ролі технологічного навчання у розвиток комунікативних навичок, а також моніторингу ефективності попередніх та сучасних практик застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні/викладанні іноземної мови у ЗВО. На основі ретельного аналізу матеріальної бази за нашою темою було виявлено, що в зарубіжних дослідженнях проблеми розвитку та впровадження інформаційних технологій у галузь мовного забезпечення вищої освіти вивчалися у таких аспектах, як глобальні тенденції ІКТ у вищій освіті, тенденції впровадження технологій у царину мовної освіти в деяких регіонах та країнах, тенденції, що прискорюють впровадження технологій у вищій освіті. Щодо ефективності використання технологій у процесі вивчення мови в загальному розумінні, то слід визнати, що викладання мов на основі застосування технологій може бути ефективнішим, ніж викладання мов традиційними методами та засобами з огляду на досвід багатьох країн та практичне застосування в різних освітніх установах. Також зазначимо, що викладачі повинні використовувати процес навчального проєктування, в якому визначаються необхідні результати, плануються навчальні цілі, а потім підбираються технології, які найкраще підходять для досягнення цих навчальних цілей. Традиційні методи вважаються корисними та ефективними для тих, хто вивчає мову, однак інструкції, засновані на технологіях, надзвичайно сприяють навчанню та вивченню, мотивують. Навчання на основі технологій ефективно веде до досягнення цілей. Мотивація, яка виникає завдяки інтеграції технологій у процес навчання та вивчення мови, спонукає до досягнення кращих результатів.

Ключові слова: ІКТ, вивчення іноземної мови, інтеграція, дистанційне навчання, освітній процес.

The article is devoted to a study aimed at finding the effect of using technology on the process of teaching a foreign language in higher education institutions of Ukraine. In particular, a comprehensive study of the contribution and role of technological learning in the communication skills development, as well as monitoring the effectiveness of previous and current practices of information and communication technologies in teaching/learning a foreign language in the higher education institutions. Based on a careful analysis of the material base on our topic, it was found that in foreign studies the problems of development and implementation of information technology in the field of language support of higher education were studied in the following aspects: global trends in ICT in higher education; trends in the introduction of technology in the field of language education in some regions and countries, trends that accelerate the introduction of technology in higher education. With regard to the effectiveness of the use of technology in language learning in the general sense, it can be recognized that language teaching based on the use of technology can be more effective than language teaching by traditional methods and tools, given the experience of many countries and practical application in different educational institutions. It should also be noted that teachers should use the learning design process, which determines the required outcomes, plans learning objectives, and then selects the technologies that are best suited to achieve these learning objectives. Traditional methods are considered useful and effective for language learners, but technology-based instruction is extremely conducive to learning and learning. Technology-based learning effectively leads to the achievement of goals. The motivation that arises from the integration of technology into the process of learning and learning a language encourages better results.

Key words: ICT, foreign language learning, integration, distance learning, educational process.

УДК 004.738.5(082)
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.31>

Антонівська М.О.,
викладач кафедри іноземної філології
Київського національного університету
культури і мистецтв

Сарновська Н.І.,
викладач кафедри іноземної філології
Київського національного університету
культури і мистецтв

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Реалії сьогодення є такими, що людство страждає від глобальної пандемії Covid-19, яка охопила весь світ, включаючи нашу країну. У цей непростий соціально-економічний період як ніколи актуальною темою є сприяння використанню ІКТ шляхом дистанційного навчання, зокрема у царині викладання іноземних мов. Стало ще більш очевидним,

що сьогодні ми не можемо уявити своє особисте та професійне життя без використання комп'ютерів і смарт-девайсів, оскільки вони відіграють важливу роль у всіх сферах сучасного життя. Застосування інформаційних технологій у навчанні та викладанні іноземних мов уже стало невід'ємною частиною освітнього процесу. З огляду на стрімкий розвиток та нестримний прогрес у галузі інформаційних

технологій їх використання в аудиторіях і класах збільшилось у декілька разів. Використання технологій у навчанні та викладанні іноземних мов, як показують деякі аналітичні дані, сприяють розвитку та стрімкому поширенню використання ІКТ, зокрема покращенню розуміння читання та удосконаленню навичок письма, розвитку слухового розуміння та гарних комунікаційних компетентностей, підтримці співпраці викладачів та студентів, креативності, автономному навчанню, а також активізації вже набутих знань.

В сучасному суспільстві існує усталена думка про те, що технологічне навчання може значно сприяти підвищенню якості викладання та набуття практичного досвіду. Технології є полегшуючим інструментом навчання, від якого викладачі та студенти отримують велику користь. Сучасні викладачі іноземних мов повинні навчитися користуватися перевагами інформаційних та інших технологій, інтегрувати їх у свої навички викладання. Комп'ютери, смартфони, планшети, електронні книги тощо дають потужні можливості для вивчення іноземної мови. Оскільки використання смартфонів, комп'ютерів стає все більш поширеним серед студентів, викладачі мають бути оснащеними сучасними технологіями. «Розумні дошки» можуть сприяти залученню та мотивації студентів у класі. Наприклад, вимові, незважаючи на те, що викладач не є носієм мови, можна легко навчити шляхом використання смартфона/дошки. Викладачі, які використовують на своїх заняттях технології та постійно комбінують їх з іншими методиками викладання, можуть отримати чудові результати опанування мови їх учнями.

Також існує думка про те, що технологія відіграє додаткову роль, яка визначається та формується людським виміром, а саме студентами та викладачами, адже саме вони практично здійснюють втілення всіх засобів та методик. Беззаперечним є факт, що інтеграція старих і нових способів навчання всебічно є надзвичайно важливою для того, щоб мати можливість адекватно задовольнити потреби та очікування тих, хто вивчатиме іноземну мову. Для цього технологія забезпечує різні автентичні джерела для навчання чотирьом основним мовним навичкам (читання, аудіювання, письмо та розмова); таким чином, використання технологій в мовних інструкціях стало життєво важливим у сучасній мовній освіті.

Дослідження спрямоване на пошук ефекту використання технологій на процес викладання іноземної мови.

Згідно з Г. Дадні та Н. Хоклі, інформаційні технології є інтерактивним середовищем та засобами спільної роботи, що дає змогу створювати текст та інші види діяльності, які можна легко поширювати публічно, що допомагає студентам відкрити та осягнути мову, яку вони вивчають, та

краще імплементувати її використання [3, с. 119]. Відповідно до впровадження технологій в освіту, ЮНЕСКО, "Microsoft" та "Intel" створили «Гайд компетентності ЮНЕСКО в галузі ІКТ для вчителів та викладачів», що є своєрідним керівництвом для сучасних викладачів щодо того, як стати більш ефективними на заняттях [10, с. 78].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Ретельний аналіз матеріальної бази за нашою темою показує, що в зарубіжних дослідженнях проблеми розвитку та впровадження інформаційних технологій у галузь мовного забезпечення вищої освіти вивчалися у таких аспектах, як глобальні тенденції ІКТ у вищій освіті (Л. Кент, Н. Хоклі), тенденції впровадження технологій у царину мовної освіти в деяких регіонах та країнах (М. Сетто, Н. Кеннеді), тенденції, що прискорюють впровадження технологій у вищій освіті (Л. Джонсон, А. Фрімен, К. Холл).

Мета статті полягає у всебічному дослідженні внеску та ролі технологічного навчання у розвиток комунікативних навичок, а також моніторингу ефективності попередніх та сучасних практик застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні/викладанні іноземної мови у ЗВО України.

Беззаперечним фактом є те, що використання технологій у мові може обумовлювати появу різноманітних теорій навчання, наприклад біхевіористського методу з використанням всіляких засобів, або може працювати в комплексі з когнітивною теорією, оскільки змістовне навчання та вдосконалення оброблення інформації дуже важливі за допомогою аудіовізуальних підкріплень. Окрім цього, очевидно, що інтеграція технологій у викладання іноземної мови паралельна теорії множинного інтелекту Гарднера, оскільки вона дає викладачам можливість торкнутися різних стилів навчання. Більш того, оскільки засвоєння знань є ще однією з найважливіших проблем у викладанні будь-якої мови, стратегії викладання, що базуються на завданнях, широко використовуються в навчанні мови за допомогою технологій. Нарешті, інтеграція технологій у викладання мови має гуманістичний характер через те, що вона забезпечує та надає студентам (учням) свободу вибору, допомагає взяти на себе відповідальність за навчання й дає шанс на самореалізацію. Зосереджуючись на питаннях ефективності, цей огляд є метою-аналізом конкретних застосувань технологічного викладання мов, які вивчалися нещодавно. Дослідження проводиться в рамках трьох виділених функцій використання технологій у навчанні мов, які присутні в міжнародній літературі, таких як доступ до матеріалів, можливості спілкування та мотивація.

Виклад основного матеріалу. Використання технологій у навчанні та викладанні іноземних

мов корисно як викладачам, так і студентам. Серед викладачів існує велика тенденція до використання технологічних інструментів у процесі вивчення мови. К. Улюк стверджував, що вплив технологій «проник у всі аспекти нашого повсякденного життя, включаючи освітні установи» [9, с. 82]. У сучасних навчальних закладах будь-якого рівня (школи, університети, коледжі) інформаційні технології (ІТ) – це надпотужні інструменти для навчання, мотивації та покращення рівня зацікавленості предметами. Крім того, Інтернет є невід'ємною складовою частиною спілкування людей. За останні 10 років технології (Інтернет, смартфони, комп'ютери тощо) використовувались у всіх сферах життя. Ми застосовуємо його всюди: засоби масової інформації, покупки, освіта, засоби комунікації. Таким чином Інтернет зробив неосяжний внесок у процес вивчення іноземної мови.

Мексиканська дослідниця М. Сетто зазначає, що «в моєму досвіді технологія розширила спектр взаємодії, одночасно розширюючи можливості навчання учнів, забезпечуючи кращі можливості для використання мови» [2, с. 110].

Безперечно, використання технологій позитивно впливає на викладання та вивчення іноземної мови. Як можна застосувати технологію для покращення викладання/вивчення англійської мови? Коли в процесі цільового навчання мови використовуються комп'ютер, Інтернет, «розумні дошки», стільникові телефони, відеоігри, музичні програвачі тощо, підвищуються мотивація учнів та мовна обізнаність. Нове покоління (викладачі/студенти) добре володіє технологіями. Усі вони володіють технологічними інструментами й постійно залучені до комунікаційного процесу іноземною мовою за допомогою технологій. Навчання за допомогою традиційних методів більше не мотивує та інколи навіть є нудним і безрезультатним для тих, хто навчається.

Досвідчені викладачі надають різні можливості студентам, які працюють на різних рівнях. Найбільш широко використовуваним пристроєм є смартфон. Викладачі та учні використовують його для розвитку таких навичок, як слухання та читання. Крім того, спостереження за елементами цільової мови на технологічних інструментах дає змогу студентам покращити рівень володіння мовою. Сучасні технології руйнують усі кордони швидше, ніж фізичні терміни. С. Хоусін припускає, що «ефективне використання Інтернету та гіпермедіа приносить цінні ресурси як викладачам, так і учням» [5, с. 52].

Молоде покоління зростає разом із технологічними пристроями. Що ж саме стало частиною нашої культури вдома, у школі, на роботі та в нашому соціальному житті?

Сучасні викладачі забезпечують максимально природне навчальне середовище для тих, хто

навчається. Більшість викладачів перед заняттями обмірковують, що вони збираються викладати, яку діяльність вони будуть застосовувати на своїх заняттях. Вирішивши це, вони готуються, складаючи план та знаходячи потрібні ресурси чи елементи, які будуть використовувати впродовж заняття. Перш за все технологічні пристрої цікавіші студентам для здійснення деяких корисних дій. Наприклад, проведення онлайн-заходів з носіями мови за допомогою смарт-дошки є високоєфективним методом. Інтеграція технологій у навчання та вивчення мови приведе до нероздільної мотивації, яка згодом буде спрямована на досягнення найвищого результату.

Ми повинні визнати, що у цей надзвичайно складний період глобальної пандемії використання ІКТ має лише позитивний вплив на наш спосіб мислення, навчання та викладання загалом. У книзі «Технологія та вивчення другої мови», написаній Марком Варшауером, описано дві різні точки зору щодо того, як інтегрувати технології: за допомогою когнітивного та соціального підходів. У когнітивному підході учні мають власні індивідуальні знання, досліджуючи мову та культуру у значущих аудіовізуальних контекстах, тоді як соціальний підхід підкреслює соціальний аспект засвоєння мови, де вивчення мови розглядається як процес соціалізації. З цієї точки зору студентам потрібно надати можливості для справжньої соціальної взаємодії для відпрацювання навичок реального життя. Цього можна досягти лише завдяки всебічній співпраці студентів з викладачами над автентичними завданнями та проєктами [11].

Щодо ефективності використання технологій у процесі вивчення мови в загальному розумінні, то можна визнати, що викладання мов на основі застосування технологій може бути ефективнішим, ніж викладання мов традиційними методами та засобами з огляду на досвід багатьох країн та практичне застосування в різних освітніх установах.

Традиційні методи вважаються корисними для тих, хто вивчає мову, однак технологічні інструменти та засоби значною мірою сприяють навчанню та вивченню. Навчання на основі технологій ефективно та впевнено приведе до бажаного результату. Мотивація, яка виникає завдяки інтеграції технологій у процес викладання та навчання іноземної мови, спонукає учнів до досягнення кращих результатів.

Незважаючи на те, що кількість наявних експериментальних досліджень є недостатньою, у всіх без винятку дослідженнях спостерігалася достовірна картина позитивних ефектів. Однак цей висновок слід зробити дуже обережно через певні обмеження.

Перш за все більшість опрацьованих та проведених нами практичних досліджень мали, як правило, невеликі кількісні вибірки. Крім того, отри-

мані результати можуть диференційно різнитися з точки зору мотивації, мовної підготовки, стилю навчання та, нарешті, контексту впроваджуваного навчання. Наприклад, є зрозумілим той факт, що студенти ЗВО переважно більш мотивовані та компетентні, ніж, наприклад, учні закладів середньої освіти загалом. Нарешті, використовуючи власний досвід, маємо констатувати, що дослідники цього питання також були або є практикуючими викладачами іноземних мов, які розробляли, впроваджували та оцінювали технологічне викладання мови.

Також хотілося б наголосити на тому, що досі не було здійснено жодного дослідження, яке би показало комплексний підхід до доведення ефективності застосування та інтеграції технологій у процес викладання мов. Однак варто згадати про те, що комерційно доступне мовне програмне забезпечення або інструменти широко використовувались та описувались у цих дослідженнях.

Висновки. Підсумовуючи, вважаємо доцільним наголосити на тому, що ефективність впровадження інформаційних технологій у сферу вивчення іноземних мов дуже пов'язана з тим, яким саме чином будуть використані інструменти технологій, адже деякі конкретні технології та їх інструменти (платформи, додатки) є більш придатними для певних навчальних завдань, ніж інші. Більш того, очевидним стало те, що зараз бракує спроб систематичного оцінювання, щоб інтерпретувати ефективність широкомасштабного всебічного використання технологій для підтримки вивчення мови. Отже, очікується, що дослідження та спроби впровадження будуть більш орієнтованими на розуміння того, як студенти навчаються та сприймають надану їм інформацію та матеріал, а не того, що і скільки вони вчать або отримують від викладача.

Також зазначимо, що викладачі повинні використовувати процес навчального проєктування, в якому визначаються необхідні результати, плануються навчальні цілі, а потім підбираються технології, які найкраще підходять для досягнення цих навчальних цілей.

Якщо ми навчимося найкращим чином використовувати технології в мовній аудиторії, то зможемо допомогти розширити рівень навчання та обізнаності учнів, а також показати своїм роботодавцям, що ми можемо ефективно та креативно використовувати технології. Незважаючи на нинішній загальнонаціональний карантин у всьому світі, дистанційна освіта з точки зору вивчення та викладання англійської мови здійснюється через різні цифрові освітні платформи в нашій країні. Дистанційне навчання дасть змогу студентам не

переривати навчальний процес, перебуваючи вдома, самостійно вивчати предмети та дистанційно спілкуватися з викладачем, і це збільшить для студентів кількість можливостей, що включають розвиток автономії, залучення до навчання, ефективне спілкування, рівень експертності, можливість висловити свої думки та ідеї на веб-сайтах соціального навчання.

Традиційні методи вважаються корисними та ефективними для тих, хто вивчає мову, однак інструкції, засновані на технологіях, надзвичайно сприяють навчанню та вивченню, мотивують. Навчання на основі технологій ефективно веде до досягнення цілей. Мотивація, яка виникає завдяки інтеграції технологій у процес навчання та вивчення мови, спонукає до досягнення кращих результатів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Bruning H.R., Schraw J.G., Norby M.M. Cognitive psychology and instruction. 5th edition. London : Pearson, 2011. 284 p.
2. Cetto M. Technology and second language teaching. *Brujula*. 2010. Vol. 8. P. 119–121.
3. Dudeney G., Hockly N. How to teach English with technology. Pearson : Longman, 2009. 192 p.
4. Hughes J. ETpedia: 1 000 ideas for English language teachers. United Kingdom : Pavilion publishing Ltd, 2014. 271 p.
5. Houcine S. The effects of ICT on learning/teaching in a foreign language. ICT for Language Learning. 4th edition. International Conference. URL: pixel-online.net/ICT4LL2011.
6. Kennedy C., Levy M. Sustainability and computer-assisted language learning: factors for success in a context of change. *Computer Assisted Language Learning*. 2009. № 22 (5). P. 445–463.
7. Kent L. ICT in education. *Journal of Computer Assisted Learning*. 2004. Vol. 20. P. 440–455.
8. Singhal M. The Internet and Foreign Language Education: Benefits and Challenges. *The Internet TESL Journal*. 2007. № 3 (6). URL: <http://iteslj.org/Articles/Singhal-Internet.html>.
9. Uluc K. The Positive Effects of Integrating ICT in Foreign Language Teaching. International conference "ICT for language learning". 5th edition. 2016. URL: pixel-online.net/ICT4LL2012/.../235-IBT107FP-Isisag-ICT2.
10. UNESCO. ICT competency framework for teachers. 2015. 110 p. URL: http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002134/2134_75e.pdf.
11. Warschauer M. Researching technology in TESOL: Determinist, instrumental, and critical approaches. *TESOL Quarterly*. 1998. № 32 (4). P. 757–761.
12. Warschauer M., Healey D. Computers and language learning: An overview. *Language Teaching*. 2000. № 31. P. 57–71.